

Kallprat om varma länder.

Ett vackert träd i Stockholm, vilket en nådig försyn placerat utanför mitt fönster i Stureparken, började fälla löven. Det är sedan några år tillbaka en diskret vink om, att jag bör draga söderut. Den gamle flyttfågeln burrar upp fjädrarna, grälar sig till ett banklån och flaxar iväg. Första rasten var denna gång i Düsseldorf, där en bolagsstämma skulle avätas i slutet av september. Jag flög alltså, medförande en greve och åtskilliga tjog nykokta krafter. Vi skulle samtliga deltaga i bolagsstämman, d. v. s. krafterna introducerades först vid middagen. Under nachspielet stöttes, och framför allt blöttes, det s. k. "tyska undret" tills dagen grydde. Mången deltagare i festen fick begrunda sanningen i Dickens skildring av Mr. Pickwicks tillstånd dagen efter en viss middag: "The day after Mr. Pickwick enjoyed silence and sodawater". Andra etappen på färden söderut blev Moseldalen, av greven utpekad som särskilt lämpad för eftersläckning. Vi hamnade i Berncastel och dess berömda Doktors Weinstube, där radion frammanlade en gravallvarlig högmässopredikan, medan vi avnjöto vårt vin. Greven ansåg, att denna kombination något erinrade om förtäring av glace med varm chokoladsås. Greven, som nu fått, om ej blodad, så åtminstone fuktad tand, lämnade det enligt hans åsikt väl svaga Moselvinet för att i Rhendalen avprova mer mustiga druvsafter. Jag stannade i Doktors Weinstube för att avvakta ankomsten av min livläkare, den där kom bilandes från Paris. Efter gemensam konsumtion av lämpligt antal flaskor Bernkasteler Doktor fick den svenske doktorn fullkomligt tydligt klart för sig, att flyttfågeln rheumatiska besvär krävde förflyttning till Egypten, dit alla andra flyttfåglar begiva sig, kanske rent av av samma skäl.

Så skedde. Men ehuru flyttfågel ville jag om möjligt undvika flygning och nödgades tillbringa tre veckor på italienska rivieran i avvaktan på båtlägenhet. Det var samerligen ingen dåligt använd väntetid, ty Italien är kanske som bäst i oktober. Italienerna själva lära t. o. m. enligt lingvistiska experter ha ett särskilt verb - *ottobrare* - angivande den speciella tjusningen av Italiens höst. Rivieran myllrade dessa lysande oktoberdagar av nejlikor och turister, de senare badande, småsupande och småflirtande som anständiga turister anstår.

Så klämtade till sist klockan för mig, d. v. s. skeppsklockan på M/S Enotria, som en vacker dag i slutet av oktober gled ut ur Genuas hamn. Resan gav tillfälle dels till en titt på Pompeji, dels till en herdestund vid en flaska Etnavin i Syracuse, tills Enotria efter 4 dagars färd på ett oljeblankt Medelhav gled in på Alexandrias glödgheta redd.

Alexandria är numera en millionstad, där modern bebyggelse sopat undan så gott som alla rester av tidigare grekisk och romersk

arkitektur. En färd på den flera kilometer långa Medelhavsskor-
nischen, där Cleopatra på sin tid hämtade aftonsvalka, är lönande.
Eljest räcker mer än väl en dag för genomsnittsturistens besök.
Men även för den allra genomsnittligaste turist bör besöket fram-
mana ej ointressanta historiska betraktelser. Där bör för honom
framskymta bilden av Alexander den store, stadens grundläggare, vi-
dare av var gamle vän från skoltidens Euklides. På hans tid var
ju Alexandria med dess handel på orienten, dess många ryktbara
lärd och det väldiga biblioteket ett världscentrum, ekonomiskt
och intellektuellt. En lysande bild från Alexandria under hellenis-
men ger Anatole France i sin roman Thaïs. Inom ramen av en fuktig
måltid vid liggandes bord låter han där olika nyanser av kristen
och hednisk filosofi blixtra fram. Då gryningen börjar belysa halv-
rusiga gäster med vidhängande backanter, demonstrerar en skeptisk
filosof livets insiglighet med en sådan intensitet, att han som en
självklar gest stöter en dolk i hjärtat.

Vid Julius Caesars belägring av staden gick mycket upp i rök,
Tyvärr även biblioteket och så småningom under seklernas lopp dekli-
nerade staden. Då den moderna tidens Julius Caesar - Napoleon -
landsteg nära Alexandria fann han en by på några tusen innevånare.
Gynnsamma konjunkturer och ett par duktiga khediver under 1800-
talet ha åstadkommit den märkliga utvecklingen av det moderna Alex-
andria. Ej ens engelsmäns effektiva bombardemang på 1880-talet
har förmått hejda utvecklingen.

Med snabbgående tåg är man på 3 å 4 timmar i Cairo. Med dess
2 millioner innevånare är Cairo Afrikas största stad - en underlig
blandning av Los Angeles och arabby. Man flanerar i stadens centrum,
där gatorna kantas av mer eller mindre pretentiösa höghus, där
eleganta butiker exponera ungefär samma varor som i vilken europeisk
storstad som helst och där publiken är europeiskt hyggligt klädd.
Men man kommer ganska fort ut i kvarter med låga hus och trånga
gator, där trängseln, myllret och livet är orientaliskt så att det
räcker till. Den som ej är alltför mycket störd av smuts, damm,
flugor och oväsen har alltid nöje av att studera typerna, i regel
klädda i den ofrånkomliga mer eller mindre trasiga och lortiga
fotsida nattskjortan. Dess nedre framvåd lyftes ibland upp mot an-
siktet för s.k. snytning e.d., då man konstaterar att desouerna
äro i samma stil som nattskjortan själv.

Den stora sevärdheten i Cairo är det egyptiska museet, vars
främsta klenoder äro de föremål, som på 1920-talet letades fram ur
den nyss upptäckta Tut-anch-Amön-graven i Luxor i södra Egypten.
Det var ej småsaker man kostade på det kungliga liket. På det röda
guldet sparades sannerligen ej och dessutom är utförandet av dyr-
barheterna en fröjd för ögat. Då man får veta, att mängden av
konsthantverk måste utföras under de två månader balsameringen
varade, förstår man att arméer av utomordentligt skickliga konst-
hantverkare måste ha satts i arbete.

Med besöken i ett par av de förnämsta moskéerna - vackra re-
presentanter för arabisk konst - tar man ett hopp på flera århundra-
den fram i tiden. Men kan om man så vill hoppa vidare in i den
färska nutid genom ett besök i det palats, där tills helt nyligen
"the royal playboy Faruk" vältrade sin feta lekamen bland kostbara
kuriosa och pornografika.

Hela det myllrande Cairo med dess gytter av höghus, arab-kvarter, moskéer, regeringsbyggnader, lyxhotell - även den världs-famnannde hotellmagnaten Hilton håller sig framme - ligger på högra stranden av Nilen, som här efter sin 6.000 km långa färd från Centralafrika har rättighet att känna sig lite trött. Cairo är emellertid på väg västerut - på vänstra Nilstranden bland palmer och annat grönt växa stora välbyggda villakvarter upp, som söka sig ut mot öknen, ut mot de mest kända av Egyptens minnesmärken, Pyramiderna, dit man nu kan åka spårvagn.

Då man flanerat sig trött på Cairo och skummat museerna, börjar den lilla orosdjävulen att i ens öra viska uppmaningar att "göra Egypten". Då blir givetvis den förnämsta uppgiften att beskåda minnesmärkena från faraonernas tid. En bakgrund av kunskaper blir därvid alltid nödvändig, mer eller mindre djupgående allt efter ambition. Men det är inte småskaer att ge sig i kast med det förhörda arkeologiska och historiska materialet. Man behöver endast detta sammanhang tänka på det faktum, att egyptologen kunnat identifiera c:a 360 konungar, som regerat Egypten från den första faraonen till år 1 av vår tideräkning. Det är nog mycket begärt av den nutida jäktade beskådaren att tränga djupare in i den förkristna egyptiska kulturrens anda och mening. Napoleon var ju den, som med ett svep av örnvingen gav upptakten till den moderna egyptologien och med sin historiskt bekanta vädjan: "Soldater, från höjden av dessa pyramider blicka 4.000 år ned på eder" har han kanske också formulerat det mått av andakt inför historiska perspektiv, som för flertalet blir behållningen av besöken bland egyptiska fornlämningar. Dessa äro numera så bekvämt och lätt tillgängliga, att man med skammens rodnad jämför sig med de modiga franska lärde, som under Napoleons fälttåg under brännande sol, beridna på åsnor, utförde den grundläggande forskningen. Inga svårigheter besparades dem - då och då utsattes de för anfall från mameluckerna och den franska eskorttruppen bildade fyrkant under glada utrop: "åsnorna i mitten". Man kan också kosta på sig en vänlig tanke på den fattige, sjuke och politiskt förföljde unge fransman - Champollion - som vid samma tid, besatt av forskningsiver, löste hieroglyfernas gåta, varigenom man kunnat läsa sig till faraontidens historia och kultur.

Alla svårigheter äro alltså numera undanröjda, så att t.o.m. en darrande gubbe i allsköns bekvämlighet kan skumma det väsentliga. Gubben behöver bara deltaga i en dagstur med turistbil från Cairo för att studera minnesmärkena i Memfis och Saqqara från den tid, då norra Egypten var faraonernas säte. Sedan lägger en vacker kväll allas vår vän Thos. Cook, assisterad av sin älskade son, gubben i en säng på expressen söder ut till Luxor. Han väcks på morgonen med kaffe på sängen och sparkas sedan ut för turistiskt arbete i Luxor, som under forntiden alternerat med Memfis /Cairo/ som huvudstad.

Sightseeing-turen från Cairo leder ut till de trakter vid randen av öknen, där det gamla Memfis var beläget. En lång rad av regenter hava där via sin pyramid gått in i evigheten; man räknar till ett 80-tal pyramider i denna nejd. De stå kusligt lejongula ute i öknen mot en blå himmel och över en rand av grönskande palmer. Man tänker ofrivilligt på de legioner av arma slavar, som fått sätta livet till vid jättearbetet att med de mest primitiva anordningar

flytta många tusentals ton av stenblock från andra Nilstranden hit ut. I Saqqara gör man bekantskap med en eller flera av de gravkamrar, som öppnats för besök och som erbjuda mycket av turistiskt intresse. Är detta kulinariskt inriktat kan man t. ex. roa sig med att studera den matsal, där den kungliga anden dînerat. Rätterna voro vid tiden för upptäckten en aning torra, men man identifierade utan svårighet fisk, rostad duva, entrecote, salad; ej att förglömma såser och frukt. Ett imponerande antal vinkrukor visade, att anden ej varit direkt nykterhetsvänlig. Med sinne för effekternas stegring har den officiella sightseeingturen förlagt besöket vid den kända Kheopspyramiden och Sfinxen till sist. Här är man emellertid alldeles inpå Cairo och en lyxrestaurant, varifrån en ström familjer Smith från Chicago, Krause från Germany m.fl. illfänas med att fotograferas framför pyramiden, uppklattrade på kameler. Det bidrog föga till den rätta stämningen och jag var tacksam för att i frid och ro ha fått se pyramiderna ute i det sovande Memfis.

Som nämndes kommer man efter en nattresa söderut ned till ett annat centrum för Egyptens fornlämnningar, nämligen Luxor. Där låg det gamla Thebe, omnämnt även i Bibeln, på sin tid ett centrum dit alla Egyptens rikedomar och krigsbyten samlades. Som en av antikens författare uttryckte det: "Thebe, rikt på skatter och med hundratal portar, ur var och en av dessa rida tvåhundra ryttare ut i lysande rustningar."

Mitt faktotum vid besöket i Egypten "le guide bleu" antyder om Luxor, att "l'intérêt y est inépuisable" men tillägger försiktigtvis: "pourvu que les visiteurs aient le goût cultivé". Det var just det ja. På ett par veckor hinna man emellertid mer än väl med alla de mer kvalificerade besiktningarna. Hettan kan dock även på vintern vara rätt besvärande, så att man får lov att då och då ägna sig åt något, som även den ambitiösa "guide bleu" rekommenderar, nämligen "un repos bien mérité".

Templen, där på sin tid de levande genomförde sina seremonier, ligga på högra Nilstranden åt den uppgående solen. Tvärs över Nilen (här c:a 1.5 km bred), där den nedgående solen var kväll Gud ger framtrölar oförglömliga belysningar över de lejonfärgade Thebergen, ligger konungarnas dal. Där låto faraonerna hela arméer av slavar hugga ut de kungliga gravkamrarna. Detta fortgick sekel efter sekel, parollen för de arma slaverna var arbeta eller dö och då arbetet var färdigt avlivades de för att gravkamrarnas hemligheter ej skulle röjas.

De levande tempel på högra Nilstranden äro delvis väl bevarade. Med sina höga pyloner och kollonader, med sina sfinxalléer och mängder av ristningar, skildrande faraos bragder, utgöra de en oerhört märklig och mäktig bilderbok över en unik kultur. Våldiga arbeten ha nedlagts på en värdig restaurering av templen. Exempelvis kan anföras, att Napoleons generaler på sin tid redo i ökensand upp över de c:a 20 m höga pylonerna, som nu äro frilagda. Men man har också klottrat i bilderboken. Romarna, som efter grekerna ivrigt turistade i Nildalen, byggde alldeles inpå Thebe templet (och med en del material därifrån) ett forum romanum, vars ännu kvarstående rester dock knappast skämma. Efter arabiseringen

ha islams anhängare passat på att sätta kyrkan mitt i byn genom att placera en moské mitt inne i Thebetemplet. Den moderna tiden har utmärkt sig genom att tätt inpå detsamma bygga ett spaciöst s.k. förargelsens hus, som skymmer och skämmer. De två veckor jag bodde alldeles intill, såg jag ingen människa besöka lokalen, som alltså måste betraktas som ur alla synpunkter "onödig", ett för en dylik inrättning förkrossande epitet.

En vacker dag - alla dagar äro f.ö. vackra i övre Egypten - rustar man sig för en dagslång färd till Konungarnas dal. Färden inledes med en segling över Nilen, där än idag större delen av trafiken sker med de högt riggade feluckerna av olika format, antagligen ej alltför olika dem, som användes under faraonerna. Jag vill ej föregripa de skilöringar av segling på Nilen, som jag förmodar att Herr Odyssevs Schildt kommer att lämna efter nyligen genomförd Nilfärd. Jag inskränker mig till ett par berömmande ord om de enkla män, som på feluckerna skola beslå seglen. Dessa äro litsade till en ofantligt hög rå, som pekar upp mot skyn i nära 60° vinkel. Att barfota och i traditionell nattskjorta klättra högt upp på den nakna rån för att beslå ett flaxande segel, är ingen dålig sjömansprestation.

Väl över på vänstra Nilstranden sätter man sig på en åsna eller en jeep alltefter råd och lägenhet och beger sig in bland Thebebergen. Det är ett veritabelt månlandskap och benämningen "konungarnas dal" kunde gott utbytas mot "dödsskuggans dal". Här öppna sig de hittills frilagda gravarna. Le guide bley" upptar 58 st, men ökenbergen gömma säkert på mer. Gravkammarna äro vidlyftiga nog och det är en gåta hur man med den tidens resurser kunnat betvinga klippan. Huvudintresset knyter sig givetvis till de överdådigt rika dekorationerna, som man numera kan studera vid elektrisk belysning. Man vet att de utförts vid solbelysning, som genom ett system speglar leddes in i grottorna. Man kan i timtal beundra de mjuka väl bevarade färgerna på dessa bildserier, skildrande konungens jordeliv och hans möte med evighetens potentater. Allt detta är välbekant från massor av reproduktioner, men upplevelsen att från en grymt steril ökendal stiga ned till denna bildprakt kunna de ej ersätta. Den famösa Tut-anch-amons grav är en av de mindre och målningarna ej särskilt anmärkningsvärda, men i gengäld får man se hans majestät i egen mumifierad och barbariskt guldsidd person liggande i sin sarkofag. Utrustningen av allsköns praktföremål, som fyllde gravkammaren, hade jag redan sett på Cairomuseet.

På sätt och vis lika fascinerande som kungagravarna själva är historien om deras exploatering i nyare och nyaste tid. Redan under antiken började plundringen, som fortsatt under långa tidsrymder, ofta i samråd med de myndigheter, som satts att värda området. Traktens fellahs bildade rövarband, som noga bevakade "sina" skatter och veritabla bataljer utkämpades. Exploateringen kom så småningom i gång på allvar i alla delar av Egypten och den europeiska marknaden översvämmades av mumier. Det gick så långt, att de började användas som medicin, särskilt mot lungsjukdomar, och en fransk läkare föreskrev, att mumien borde vara "fullkomligt svart och avgeva en kraftig doft". Vändpunkten blev

ankomsten till Egypten av fransmannen Mariette på 1840-talet. Hans uppsåt lär från början ej ha varit särskilt ädelt, men han blev så upprörd över vandalismen, att han onvände sig och började organisera värden av de egyptiska fornlämningarna. Han slutade sin levnad som Mariette Pasha och med Cairos Egyptiska museum som äreminne.

En äventyrsroman av stora mått utgör också skildringen av upptäckten av Tut-anch-amons grav på 1920-talet. De agerande voro engelsmannen Carter, finansierad av Lord Carnarvon. Efter flera års arbete i Konungarnas dal under motigheter av alla slag och med uppoffrande av en förmögenhet kom belöningen, då det mångtusenåriga mörkret i graven bröts av ljus. Man erinrar sig också det mystiska olycksöde, vilket drabbade flertalet av den skara, som bröt gravens förtrollning. Strax efter upptäckten dog Lord Caravon, därefter - mer eller mindre för tidigt - avledo i följd ej mindre än 17 personer plus Lady Caravon, vilka alla deltagit i gravöppningen. Min käre vän "Le guide bleu" talade nu om för mig att "Le voyageur, maitre de son temps, trouvera facilement et sans ennuie l'emploi d'une semaine à Assouan". Det stämde precis. Detta lilla samhälle ligger ca 4 tim. järnvägsresa söder om Luxor i en vacker kitteldal vid Nilen med palmlundar och egendomliga klippformationer. Här har rutiden och ekonomiska hänsyn fått taga kål på forntiden i det att allt intresse koncentreras på "le barrage", den stora dammen. Det är en 2 km lång mäktig konstruktion av granit, vilken låter Nilen bilda den vattenreservoir, som är hela Egyptens hjärtkammare. Dess med lämpliga intervaller reglerande inverkan skyddar Egypten mot översvämningar och möjliggör de tre årliga skördarna. Men det stora Iristemplet, i forntiden känt som Egyptens pärla, har dränkts i denna hjärtkammare. Engelsmännen byggde dammen och Amerika lär ha erbjudit sig att uppföra en rekonstruktion av Iristemplet på annan plats, men därav blev intet. Nu diskuteras med Amerika och England ett projekt om ett komplement till dammen för den nätta kostnaden av 1300 millioner dollar.

Man får ett begrepp om de värden, man här bollar med, när man erfar att som ett litet rart bihang till den existerande dammen det för ett par tre år sedan beslöts anläggandet av en kraftstation, ungefär av Harsprångets storleksordning. Problemet var ej enkelt och en elegant principlösning kom från svenskt sakkunnigt håll. Kostnaderna för anläggningen uppgå till ca 150 millioner kronor och en fransk firma har huvudentreprenaden. Konstruktionen förutsätter utförandet av ett vidlyftigt system tunnlar, ett arbete, vilket anförtrotts en svensk firma "Sentab" som underentreprenör. 30 millioner kronor. Det var en ur alla synpunkter angenäm upplevelse att få röra sig bland ett 20-tal unga svenskar, som ha hand om detta job. Arbetsstyrkan är en brokig samling infödingar från trakten. Vår Herre har i dessa mäns hjärtan inga större fiender än lättja och en viss allmän opålitlighet, vilket ju räcker till. Man förstår därför, att det måste vara svenska gossar med hår på bringan, som skall få fram resultat med sådana resurser och i ett klimat, där sommarvärmen kan stiga till 45° i skuggan - i solen steker man ledigt ägg. En del av svenskarna ha sina familjer med sig och gästfriheten i den lilla kolonien skall tacksamt noteras. För att använda en djärv jämförelse: Vad var St. Antonii frestelse i öknen, jämförd med den "Jansons frestelse", som serverades mig av rara svenska fruar i det härligaste Ökenmånsken.

I öknen nära Assuan planerar egyptiska staten anläggning av ett stort järnverk - en svensk med Norrbottens järnverk på ett litet hörn av sitt samvete aktar sig för att skratta. Annars bör man för att komplettera listan på Assuans sevärdheter anteckna, att Rita Hayworths svärfar, allas vår vän Aga-Kahn, äger ett bländvitt bostadskomplex på gränsen mellan öknen och oasen, dit han flyr då det händelsevis blir ruskigt på Rivieran och dit han önskar förflyttas, när det blivit honom så ruskigt i livet, att han behagar avlida.

Mer än en månad hade min vistelse i Egypten varat. Det räcker väl till. Förutom studiet av fornlämningar är ej så förskräckligt mycket för en turist i Egypten att göra. Landet är platt som ett tal av vår älskade statsminister Erlander och kringströvande på den överbefolkade landsbygden erbjuder inga särskilda lockelser sedan man sett sig mätt på olika sidor av pittoreskt folkliv - fellahs arbete på åkrar och vid pumpar etc. Det är f.ö. ej utan att en europé kan bli lätt deprimerad av en del av det han får se. Av landets mer än 20 millioner innevånare lär mer än 80% vara jordbrukare och de leva under de mest primitiva förhållanden. Husen äro av gråbrunt soltorkat tegel och bilda oändligt trista bygator, där otroligt lortiga ungar kunna ses göra nytta för sig genom att med händerna samla ihop det utmärkta bränsle som åsne- och kamelspillningen utgör. Kvinnorna, alltid svepta i fotsida svarta hucklen, irra omkring som stora kråkor. Dessa arma kråkor ha det sannerligen inte lätt i slitsamt arbete på åkrar och hemma med ungar och hushåll. Blir kråkan lite äldre och mindre "ändamålsonlig" kan hon utan alltför stora formaliteter sparkas iväg för att lämna plats för något eller några yngre nummer. Men hela denna mångmillionarmé av fellahs lär leva nöjd och belåten, ty Allah är stor, mycket stor, och har ordnat allt på bästa sätt. Fellahs leva vidare under nära nog samma förhållanden som sina anfäder på faraoernas tid och deras strävan ger landet dess tre årliga skördar. De illustrera på ett utmärkt sätt Anatole France's nationalekonomiska tes om de arbetande klasser, som "med sin privata misär bidra till det allmänna välbefinnandet". På detta respektabla och solida fundament (hur skall det gå om och när det någon gång börjar gunga) vila - man kan ibland vara frestad säga vila sig - de övre skikten. Där är man nog pliktskyldigast övertygad om att Allah är stor, men mången har nog fått för sig att Allah kunde vara betydligt större och försöker därför att med allehanda metoder korrigera den gudomliga försynen till eget fromma. Vår Herre älskar förvisso alla sina skapade varelser, men det är ej alltid lätt för en stackars turist att tillägna sig denna kärleksfulla inställning till stora grupper av sina egyptiska medmänniskor. Där finnes givetvis en ej obetydlig elit av kunniga och framsynta människor, som man får hoppas skall bidra till att den sociala reformering den nya regimen vinkar med skall bli annat än papper. Även i Egypten skall man väl en dag kunna säga, och med ungefär samma fog, som vi här hemma: "Tout est pour le mieux dans les meilleurs des mondes".

Så särskilt dyrbar blir icke en vistelse i Egypten. Kategorien 1:sta klass hotell har hyggliga rum plus nästan lika hygglig mat för c:a 25 kr. om dagen, inklusive service - officiellt. Det finnes 2:a klassens hotell, som åtminstone i Cairo äro lika bra för en mindre slant. Lyxhotellen, som taga 50 à 75 kr. per dag, äro knappast pro-

portionsvis bättre än 1:sta klasshotellen. Den väsentliga skillnaden tycks vara att det i lyxhotellet vimlar av fler dricksspenning-hungriga nattskjortor. Om man ej är särskilt vidlyftig av sig, bör man vid en något längre tids vistelse i Egypten kunna klara sig med ca 40 kr. om dagen, allt inberäknat, även resor inom landet etc., vid kortare vistelse ca 50 kr. Min mening var att från Egypten fara vidare till Sydafrika. Under tidigare färder hade jag gjort bekant-skap med Centralafrika (jfr. G. Graf "Bland djur och djävlar i vår Herres drivhus") och avstod därför från det eljest lockande projektet att från Assuan med Nilbåt, tåg och bil taga mig till Nairobi f.v.b. (den som har intresse för denna route bör vända sig till Sudans "Tourist Officer" i Assuan, major B.S. Boutros. Han bjuder på kaffe lika svart som han själv och är uttröttligt älsk-värd). Jag föredrog att från Port Said taga en av Lloyd Triestinos båtar ned till Durban. Från föregående färder hade jag ytterst an-genäma erfarenheter av dessa båtar (jfr. G. Graf "Jorden runt på lagom antal dagar"). Det var en gång en herre, som skulle köpa en motorbåt och vände sig till ett varv. Där fanns nog motorbåtar, men inga passade, ty de saknade W.C. Varvsägaren blev till sist för-bannad och röt åt reflektanten: Herrn får ta mig fäsen köpa ett W.C. och sätta propeller på 't." Lloyd Triestinos nya båtar äro strömlinjeformade lyxhotell med propellrar på. Intet kan jämföras med den service och den angenäma stämning, som där bjudes.

Min sista kväll i Egypten den 10 dec. sitter jag därför på en hotellterass vid hamninloppet till Port Said och vaenter paa skib. Utsikten är unik - i ett blåblekt kvällsdis glider förbi en procession av all världens tankbåtar, lastångare och passagererrefartyg. Här är den verkliga mötesplatsen mellan öst och väst. Jag tänker på kanalinvigningen här i Port-Said för blott en dryg mansålder sedan. En lysande församling kungligheter och andra dätiga storheter få bl. a. lyssna till urpremiären av Aida. På ett hörn fick en tämligen okänd tidningsreporter vara med, vilkens namn så småningom skulle fördunkla det mesta av invigningens förnämiteter - Stanley.

Men nu löper M/S Africa in. Hon kommer stor, vit och grann med massor av ljus som en svensk bondkyrka vid julottan. Det var tid att röra på sig och efter en animerad konversation med passofficeren om den romerska siffran IX, varmed månaden för mitt pass var markerad - en för vederbörande okänd och skrämmande herioglyf - kunde jag till sist embarkera.

Färden Port Said - Durban blev ett 2 veckors förebud till det paradiset, som jag förmätet nog väntar mig efter alla ohylliga lidanden i denna jämmerdal. Morgondopp i swimmingpool, lättjefulla stunder i vilstol med lämplig litteratur, utsökta, omsorgsfullt nedsköljda italienska måltider, praktfulla solnedgångar med drinkar i liknande färger, sällskapsliv i luftkonditionerade salonger, då och då en exotisk hamn - Aden, Mogadisco, Mombasa etc. etc.

Min uppgift var att med Durban som utgångspunkt beskåda något av det land, som under benämningen Sydafrikanska Unionen ännu lever - åtminstone formellt - under Drottning Elisabeths milda spira. Unionens fyra provinser: Cape of Good Hope, Natal, Orange Free State, Transvaal ha tillsammans en yta dubbelt så stor som Frankrike. I en

ej alltför avlägsen framtid tillkommer bl. a. det engelska protektoratet Bechuanaland, dessutom administrerar Unionen i kraft av Versaillesfreden det tidigare tyska South West Africa. När det hela blir avrundat blir det sammanlagt något av Europas yta. Det är en kraftigt tilltagen kaka för en turist att bita i och det var mig på förhand klart, att jag måste begränsa mig till att bara slicka på kakans sydöstra kant, av kännare ansedd som mest välsmakande. Det inre av landet är till stor del flackt, delvis ökenartat - redan namnet Kalahari ger ökenkusliga idéassociationer. Av en nådig försyn begåvad med en knapp men tillräcklig bärning hade jag ej heller något utpräglat intresse för diamantstaden Kimberley eller guldstaden Johannesburg i det inre.

"Boxing Day", d.v.s. annandag jul, gled M/S Africa in i Durban hamn, den största och bästa i Unionen. Allt vad liv och anda och lite pengar haver i provinserna Natal, Orange och Transvaal hade under julferierna i tusental tagit sig ned till Durban, som med sina milslånga sandstränder kan taga upp en jämförelse - nästan - med U.S. Miami Beach. Det blev därför ett helt äventyr att få tak över huvudet och i några och 30° värme fick jag åka från det ena hotellet till det andra, där mina blyga förfrågningar om rum endast besvarades med axelryckningar. Till sist var en portier hygglig nog att rent av öppna munnen, dock endast för att ge mig rådet fara till polisen, som nog skulle ge mig en cell. Min chaufför hade emellertid nu tjänat så mycket på min färd att han erbjöd mig rum i sin hyöda. Ej nog med rumssvärigheter, alla järnvägs- och bussturer i olika riktningar voro fulltecknade långt i förväg så att min vistelse i Durban blev en aning utdragen; jag är numera smått specialist på Durban. Det är en traditionslös stad i Anglo-Amerikansk stil: jättehottell längs beachen, höghus med alltför många våningar utmed breda affärs-gator i centrum, men vidsträckt område med inbjudande villor inbäddade i grönt, ljuvliga parker och så i utkanterna slum-kvarter för indier och svarta - allt annat än inbjudande.

Vad som ger staden dess charm är det brokiga folkliv, som betingas av de många raser, vilka här trängas. Det är summa summa-rum ca en halv million människor, en cocktail av 1/3 vitt, 1/3 ljusbrunt och 1/3 svart. Man aktar sig väldigt noga att skaka om denna cocktail och det är för nykomlingen intressant att se hur en mycket omskriven "apartheid" tar sig ut i praktiken. Gör man t.ex. en promenad i en park, upptäcker man snart att så gott som alla soffor äro märkta "For europeans only" (är man vit behöver man ej ens ha varit i Europa för att räknas som european). Indiska damer skrudade i sina saris i ljuvliga pastell-färger (antagligen den vackraste kvinnodräkt i världen) skrida fram med en grace, som mången till altaret skridande europeisk societetsbrud kunde avundas dem. De äro emellertid non-european och få följaktligen icke sitta på parksofforna, inte heller deras kavaljerer, även om de till äventyrs inneha akademisk grad eller äro stora affärsmän med filialer i New-York och Paris. De lägga sig ej heller gärna på gräsmattorna, där herrar och damer med ännu mörkare hudfärg vältra sig. Endast de många aporna strunta i föreskrifterna och sätta sig där det passar dem. På postkontor och dylika lokaler slingra sig långa köer av coloured gentlemen, medan den vite mannen i regel ej behöver vänta många minuter vid sina speciella luckor. Det är naturligtvis mycket bekvämt och

trevligt för den vite mannen, som tycks ha funnit sig väl till rätta med denna sakernas ordning, men det ligger nära till hands för en vid förhållandena ovan främling att göra samma reflexion som på sin tid Mamma Napoleon: "pourvu que ça dure". Ett rätt pikant utslag av apartheid infördes för några år sedan av premiärminister Malan. Denne mycket äldre andans man stod på benhård kristlig grund och hade till rättesnöre för sin statsmannagärning det gamla testamentet. Denna vördnadsvärda bok har några ogillande uttalanden så där i allmänhet om den som ser på en kvinna etc.etc. Malan ansåg lämpligt att ge de vaga antydningarna i den Heliga Skrift lite mer eftertryck och så tillkom den s.k. "Immorality Act". Den innebär, att om en vit man inleder en stilla flirt med en icke vit kvinna, riskerar han att under en längre tids fängelsevistelse få begrunda lämpligheten av att hålla sig i (rätta) skinnet. Den färgade kvinnan straffas också. Båda få sina namn på framstående plats i tidningarna, dock ej under rubriken "Från societeten".

Vill man förflytta sig kortare sträckor i Durban centrum kan man anlita en rikshaw dragen av en pampig zuluneger, bokstavligen behornad och skrudad i en fantastisk, hög huvudprydnad av brokiga fjädrar.

Ett besök vid en ormfarm, där en genom flitig alkoholförtäring och tidigare utståndna ormbett immuniserad negervaktmästare o- straffat kunde hantera stora giftormar som hundvalpar, avslutade mitt besök i Durban.

En lycklig slump hade nämligen till sist förskaffat mig möjlighet till den planerade bussfärden från Durban via Zulu- och Transkeinegrernas reservat upp mot bergen ned till kusten ingen och så utefter den s.k. "garden route" till Cape Town. Även för en robust turistisk aptit är ca 2000 km asfalt en försvarlig bit att sluka, men det visade sig vara en godbit.

Från Durban slingrar sig god väg över kullarna upp mot Drakensbergen (toppar upp till ca 3000 m), som likt mörkblå moln dyka upp vid horisonten. Färden går genom Zulureservatet, stort som ett ordnärt svenskt landskap, där infödingbyarna ligga kringströdda bland kullarna. Livet i reservatet flyter fram i stort sett i samma fåror som under den gamla goda tiden, vilken nog ibland var lite för god, åtminstone för männen. De tycks nämligen nu som förr mest ägna sig åt något som i det militära torde kallas "den inre tjänsten", flitigt interfolierad med väl avpassade vilostunder. Kvinnorna få stå i som flitiga myror. Zuluerna ute i reservaten försmå det som en svensk skalå kallt "dräktens skökodok" och det fanns en hel del granna saker att stirra på. Långdansen över Afrikas gröna kullar och röda jord gick vidare in på "vita" områden, där det var långt emellan de små sovande samhällena och så är man efter någon dag inne på ett annat stort reservat, det för Transkeistammarna. Här har civilisationen härjat i lite snabbare takt - en reskamrat, nogon slags inspektör i distriktet, talade nämligen om, att ännu för blott ett och annat 10-tal år sedan gingo infödingarna här än mer paradisiskt klädda än Zuluerna, men voro nu tydligen goda kunder till konsumtionsindustrin. Huvudnäringen är boskapsskötsel och eftersom en brud kostar några stycken

kor, voro hjordarna ofantliga. Mitt gamla ryttarhjärta klappade fortare vid åsynen av så många rätt så väl beridna coloured gentlemen. Ibland syntes de driva boskapshjordar men minst lika ofta syntes de församlade till säkert mycket allvarliga konferenser vid någon här och där uppdykande handelsbod, försedd med skylt, tydligt angivande dagordningen för nyssnämnda konferenser - Castle Beer.

Så småningom arbetar sig bussen ner till Indiska Oceanen igen och man övernattar där i ett par större samhällen; East London (100.000 inv.) respektive Port Elisabeth (190.000 inv.). De kunna närmast karakteriseras som kopior av Durban i förminskad skala, varvid man gör den iakttagelsen, att procentsatsen färgade innevånare sjunker ju mer man nalkas resans mål, Cape Town. Färden går nu vidare längs det ljuvligt grönskande kustbandet mellan berg och hav. Benämningen "The garden route" är träffande; det är en procession av små prydliga samhällen, inbäddade i grönska; inflytande i byggnadsstil från de första holländska kolonisatörerna spåras. Som kuriosa demonstreras en och annan strutsfarm. Det är också överhövan väl sörjt för bilistiska sensationer: Från bergen gå nämligen mäktiga raviner ner till havet och övertvåringen sker på vägar med hårnålskurvor, minst lika svindlande som de man möter i Norge och Schweiz. Det är f.ö. ej trädgårdslandskap hela vägen, man korsar ett stort reservat med härliga urskogar, där elefanterna plöja sina stigar genom djungeln.

Efter nära nog en veckas färd varslar den tätande trafiken om, att man nalkas Cape Town. Det är som om skaparen på något sätt med en knalleffekt velat tala om: när slutar en kontinent så att här ute på landtungan möt söder där två oceaner mötas där tror jag att jag reser ett monument, ett rälighet stenkummel av sådant format, att vad än människor skola hitta på för krafs i byggnadsväg så är det mina stengubbar som ska dominera.

Infarten till Cape Town från landsidan är därför dramatisk. Uppe från ett bergpass öppnar sig plötsligt en milsvid utsikt över ett böljande landskap, i fonden ett blånande bergmassiv - Table Mountain med dess annex av raggiga toppar. Cape Towns begyggelse ligger som radband i flera varv utmed bergmassivets fot, åt ena sidan sträckande sig ut mot Indiska Oceanen, åt den andra mot Atlanten.

För den som är road av siffror kan ju i förbifarten nämnas, att Cape Town f.n. har ca 560000 invånare, varav ca 200000 vita och ungefär lika så många coloured (varmed förstås en specialblandning av negrer plus numera utdöd hottentott, blandningen spetsad med europe) resten äro malayer (ej ofarliga i mörka gränder), Bantunegrer och en skvätt indier.

Eljest är Cape Town en pampig, särskilt i centrum välbyggd stad med en del sådana där skyskrapor, som göra sig bra på vykort och propagandafilmer. I de mer perifera bostadskvarteren, som klättra upp mot Table Mountains sidor, kan man driva omkring i timal ej utan avund beundrande mängden av dessa långa verandaförsedda bungalows, varmed anglo-saxisk byggnadskultur excellerar. Särskilt avundsvärd är den del av staden, där bebyggelsen klämmer sig fram mellan bergen och Atlanten. Här ligga också de flesta och bästa hotellen. Från en hotellterass kan man där mellan palmerna skymta den eviga

processionen av mångmeterhöga atlantterdyningar, som braka in mot stranden i yrande skum. Då och då glider därute någon 10 000-tonnare förbi, förnämt nigande i sjöarna. Det finnes väl knappast någon stad i världen med sådana badmöjligheter som Cape Town. Åt Atlantsidan har man den ena sandbeachen och den ena, mer eller mindre naturliga simbassängen /pond/ efter den andra - jag frekventerade av sentimentala skäl huvudsakligen den s.k. Graafs Pond, finurligt byggd i betong ute bland bränningarna. Nu har ju Atlantvattnet en temperatur, som mest erinrar om whisky och söda, vilken föredrages av oss noräbor (temperaturen menar jag förstås), men flertalet tycktes söka sig ut till det buljongljumma vattnet vid de milslånga sandstränderna österut vid Indiska oceanen, dit vägen inte heller är lång.

Efter att hava skådat en rad av Unionens stadssamhällen, hur välbyggda som helst men utan rötter i sekternas mylla och utan historisk patina, märker man vid ankomsten till Cape Town, hur redan några få historiska associationer och endast några stänk av historisk patina ger ökat liv och intresse åt en stadsbild. Exempelvis går där som det heter "en rak linie" mellan den lilla ynkota klosterkyrka i södra Portugal, som jag för ett 10-tal år sedan fick besöka och Cape . Kyrkan ifråga användes på 1400-talet av Henrik Sjöfararen som kunglig portugisisk nautisk akademi. Det var inga dåliga elever en del av dem: Diaz som blev den förste att ankra uppneuför Table Mountain, Vasco da Gama, som från Cap fortsatte uppför kusten ungefär till Mombasa, där han lät monsunen blåsa sig över till Indien m.fl.

Det dröjde likvisst åtskillig tid efter Diaz besök till uppkomsten av sådana Byggnadsverk, som stått sig och komma att stå sig. Det är f.ö. ej överväldigande mycket. Det intressantaste är ett sommarresidens, som en av de första holländska huvernörerna uppförde på 1600-talet i stil med någon pampig herrgård i hans hemland. Den utrustades med gedigen och konstnärlig holländsk heminredning med åtskilliga praktsaker; det hela bevaras i sin ursprungliga miljö som museum. Den gode guvernören hade en faiblesse för ekar och det han planterade har synbarligen trivts och frodats. Inbäddat i grönska andas detta stycke Holland samma fulländade ro, som man återfinner i tavlor av Ruysdael. Men tavlan har en högst exotisk ram, ganska främmande för det traditionellt holländska. Över ekarna stå Table Mountains gråvioletta branter och runt residenset utbreder sig Constantia-dalen, där lundar av tropiska träd med flammande röda blommor omväxla med vingårdar. Det synnerligen njutbara och i Sverige ej alldeles okända märket Niederburger Riesling har här sin hemtrakt. Den myndige holländaren måtte alltså ha framlevt en ganska avundsvärd tillvaro i ett klimat, sjufaldigt angenämare än det holländska och omgiven av alla de ljuvligheter, som man i fantasien tror skall lyckliggöra en kolonist. Men det var trots allt på den tiden ett slags landförvisning. Ännu på 1700-talet såg sig det ryktbara oraklet Samuel Johnson föranlåten att trösta en vän i samma predikament - vännen hade blivit förflyttad till Guadeloupe - med ett brev där det heter:

"This however is our condition which we must improve and solace as we can; and though we cannot choose always our place of residence, we may in every place find rational amusements and possess in every place the comforts of piety and a pure conscience". Vad den holländske huvernörens fromhet beträffar har man ingen anledning till tvivel,

däremot var hans samvete i ett avseende alltför rymligt. Härom vittna de mörka och kusliga kvarter för hans slavar, vilka varje afton stuvades in i husets källare. Instrumenten för arbetstaktens ökande äro också vältaliga nog.

I samma paradisiska nejd på sluttningarna upp mot Table Mountain och med utsikt mot Afrikas höjder långt i norr finner man en annan byggnad, som står i nära samband med Unionens historia, historien av igår. Det är den lantgård, Groote Schuur, som Syd-Afrikas store man i modern tid lät uppföras sedan han blivit Cape-provinsens premiärminister - Rhodes. Han kom ut till Sydafrika 1870 som obemedlad 17 års yngling, illa därän i tuberkulos, för att återvinna hälsa och för att tjäna en slant i Kimberley, dit en äldre broder redan emigrerat, lockad av ryktena om diamantfyndigheterna. I det hemska nybyggarsamhället lyckades den gämlige prästpojken helskinnad klara sig fram mellan alla de faror, som löst sittande knivar, ymnigt flödande whisky och mer än tvetydiga danshak erbjödo och vad mer var, han lyckades med primitiva medel vaska fram en vacker slant. Med denna anträdde han som 20-årig en resa hem - på den tiden en affär på ett par månader - för att börja studera i Oxford. Här råkade han höra en föreläsning av Ruskin, en man, som min generation väl närmast känner till som en estet, men i den föreläsning Rhodes på sin tid åhörde var han inne på andra banor. Han lär ha yttrat sig ungefär som följer:

"Will you youths of England make your country again a royal throne of kings, a sceptred isle, for all the world a source of light, a centre of peace? This is what England must do or perish. She must found colonies as fast and as far as she is able, formed of the most energetic and worthiest of men; seizing any piece of fruitful waste ground she can set her foot on and there teaching her colonists that their chief virtue is to be fidelity to their country and that their first aim is to be to advance the power of England by land and sea".

Detta blev för Rhodes en uppenbarelse och hans livs patos. Han återvände till Syd-Afrika, där, som allom bekant, hans insatser blevo för landet avgörande. Rhodes, i själ och hjärta en fantasi-människa och en obotlig idealist i vilkens drömmar Julius Caesar och Napoleon ständigt hägrade, skulle visa prov på talanger av världsformat som finansman, pionjär och administratör. Med stöd av en jätteförmögenhet, förvärvat bl.a. genom skicklig konsolidering av diamantintressena i Kimberley, gick han fram i stor stil för att, i samråd med boerna, utbreda engelskt välde. Det skulle ej gå undan för mindre än ett brett brittiskt stråk från Cape till Cairo. Ingenting fick stå i vägen och det är bl.a. betecknande, att Rhodes föreslog, gamle Krüger en liten privat beväpnad raid för att ockupera Portugisiska Ostafrika, som han ej lyckats förvärva för sitt guld. Rhodes något obalancerade vän Dr. Jameson släppte lös Boerkriget genom en annan liten privat beväpnad kupp, som, om den lyckats, hade störtat Krüger. Rhodes himlastormande lopp hejda-des nu, men då han endast 48-årig dog år 1902 hade han dock lagt grunden till Unionen och framför allt grundat det vidsträckta brittiska välde, som bär hans namn. Ovanför Groote Schuur uppe i sluttningarna mot Table Mountain har Syd-Afrika rest honom ett minnestempel, vettande mot det avlägsna Rhodesia i norr, där Rhodes vilar på den bergstopp han utvalt som gravplats. Groote Schuur donerades som residens för Unionens premiärminister under lagstift-

ningsperioderna i Cape Town och anknyter därför också till Unionens allra färskaste historia. I januari detta år öppnades nämligen parlamentet och i Cape Town var det mer än vanligt livligt med trupp- parader och drottningen, representerad av generalguvernören, åkande i kavalkad genom staden. Den nu i Groote Schuur residerande Herr Strijdom och hans kolleger i regeringen kunde ej röra sig utan att uppvaktas av s.k. Clack-sash-women, det är uttytt damer ur oppositionspartiet, vilka med ett brett svart band över bringan stående med sänkt huvud bilda "hedersvakt". Detta som en stum protest mot Herr Strijdoms fiffel med konstitutionen, varigenom han skaffat sig kvalificerad majoritet för sitt s.k. nationalparti. Med en ej alltför krystad vits skulle man kunna kalla det nationalsocialistiska, enär det i frihets- och rasfrågor har en del gemensamt med sin namne, osalig i åminnelse, Herr Strijdom vill nu göra den ca en million vita som stödjare honom - till stor del boerättlingar med jordbruksintressen och talande "afrikaan" - till ett slags herrefolk. Han siktar på republik, eventuellt separation från Commonwealth och skärpt apartheid. Oppositionen, United Party, består huvudsakligen av kommersiellt och industriellt folk med engelska som huvudspråk har ungefär lika stort röstunderlag - ca 1 million vita - och rustar sig till en kamp, som gör att 1956 års parlament i Cape Town nog kommer att låta tala om sig.

Sprickan i det 2 millioner starka vita blocket är beklaglig nog, den är liktydig med upprivandet av den en gång bilagda anisiteteten mellan britt och boer. Den medför också risk för att det färgade 10-millionsblocket skall utnyttja situationen och börja röra på sig.

Även en kortare tids vistelse i Unionen konfronterar obehagligen turisten med rasfrågan. Visserligen är allt lugnt och trevligt på ytan, men man behöver ej umgås länge med vita, förrän man får intryck av en mer eller mindre prononcerad oro. Den är emellertid så pass resignerad att ett journalistiskt kvickhuvud träffande nog kunnat karakterisera de vitas s.k. beteendemönster på följande sätt: Unionens vita äro som pianisten på en bordell; han hamrar gladeligen fram sina melodier, men sluter ögonen för att slippa se vad som försiggår ikring honom.

Rasfrågan i Unionen har väckt internationellt intresse och t.o.m. från Sverige kan noteras ett inlägg. Det är en nyligen utgiven skrift av professor Tingsten, som med knivskarp analys kommer fram till en profetia om en "de långa knivarnas natt" som ett ej otänkbart alternativ. Optimisterna däremot tro, att de genom skärpt apartheid skola kunna hålla de färgade i schack. De framhålla att dessa ej ha några vapen och, som det heter: "en katt kan aldrig sluka en bulldogg". Vill man vara småvitsig, och för all del, "on peut dire la vérité même en riant", kan man invända, att det finns stora kattedjur, exempelvis leoparder, för vilka en bulldogg är en munsbit.

Det hela är ett oerhört komplicerat problem och varje motproposition till apartheid - vare sig det gäller att avväga, i vilken utsträckning och under vilka former de färgades framtid skall förläggas till reservaten, eller regler för samlevnad, där färgade och vita ha samma boplatser - betyder rubbande ej blott av de vitas supremati utan även av deras och landets ekonomi. Man har den känslan, att det vore väl för Unionen om en Rhodes eller en Smuts kunde gå igen i deras

gamla Groote Schuur, ty just nu behöver Unionen en man av stort format.

Det är eljest mest rejält och påfallande gästfritt folk man råkar under resor i Unionen. Så särskilt dyrt är det ej heller att turista i Sydafrika - i utmärkta hotell får man full board för 20-30 kr. om dagen och de färgade tjänande bröderna äro ej bortskämda med dricks. Landet är ett paradys för den lille alkoholisten, ity att alla brända och destillerade drycker äro åtskilligt billigare än vad vi Älmebybor få betala; de inhemska vinerna av alla slag äro både njutbara och billiga.

Jag hade nu kommit till den punkt där Afrika tar slut och det var stort ingenting annat att göra än att vända om mot norr, hemåt. Det var ej utan att jag efter fyra månader i varma länder började drömma om de nordiska björkarnas blå skuggor på den vita skarsnön.

Från däckets av A.B. Transatlantics goda motorskepp "Sunnaren" såg jag den 21 januari Table Mountain dyka ned i havet. Jag ägnade mig därefter åt det högst angenäma livet ombord på en svensk långtradare. Tidigare har jag liknat de italienska passagerarbåtarna vid propellerdrivna lyxhotell. Vad "Sunnaren" beträffar tänker man mest på en propellerdriven svensk herrgård, där kaptenen-brukspatronen med självklar myndighet och välvilja ser till att alla ha det bra och där svensk husmanskost av allra bästa märke talar sitt milda språk till hjärta och mage.

Några timmars uppehåll i det brännande heta Freetown (Sierra Leone) för ej länge sedan en pålitlig de vite männens kyrkogård har gett mig tillfälle att posta denna enkla och välmenande loggbok. Den registrerar en del föga sensationella händelser, men återger dessmer historiska notiser och oförargligt snusförnuft. Den bör likväl undanhållas de båda diktatorerna Nasser och Strijdom.

Om några dagar skall "Sunnaren" angöra Las Palmas, Kanarieöarna, sedan börjar så smått värmen att ge sig och ett tu tre är jag inne i "de långa kalsongernas natt". Om allt går väl skall jag någon gång i februari få se de grå och kala Bohusländska skären dyka upp. En klasskamrat i Norra Real skrev i slutet av förra seklet en ståtlig dikt om denna syn. Han är nu sedan länge medlem av Svenska Akademien och bl.a. dess främste skidåkare. Jag hoppas att snart som vanligt vid denna tid på året få träffa honom i fjällen och få följa honom med mina gubbigt bredbenta slalomsvängar. Då och då skola vi pusta och ägna oss åt kallprakt om varma länder.

Freetown, Sierra Leone 30.1. 1956.

Vördsamt

P.S. Tankspriåd och förledå av ungdomsminnen har jag å sid. 6 skrivit "Iristemplet", vilket den egyptologiskt kunnige läsaren förstår skall vara "Isistemplet".

Avs. Gustaf Graf
Östermalmsgatan 49
Stockholm Ö